

Protokoll fra møtene 20. og 21. mai 2019

mellom

Regjeringen

og

Pensjonistforbundet, Senior Norge, Forsvarets seniorforbund, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge, Unio, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Akademikerne

om tallgrunnlaget for regulering av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra

1. mai 2019

Følgende har vært til stede på ett eller flere av møtene:

Pensjonistforbundet: Jan Davidsen, Nils-Edvard Olsen, Ragnhild M. Hagen, Bjørg Hageløkken, Tørres Sande, Inger Marie Stokker, Else Ormaasen, Mellvin Steinsvoll, Bjørn Egeli, Harald Lund, Kjell Sture Bjørvig, Tore Andli, Gro Standnes, Harald Olimb Norman, Bjørg Karin Buttedahl, Eyvind Frilseth, Ragnhild Nestaas Dahl, Sindre Farstad og Trond Nedrebø

Senior Norge: Knut Chr. Høvik, Stig Klingstedt og Elisabeth Steenstrup

Forsvarets seniorforbund: Per Anders Volden

Landsforbundet for offentlige pensjonister: Karin S. Woldseth og Torild Ofstad

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon: Grete Crowo og Eva Buschmann

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner: Arne Lein og Anett Kleven

Landsorganisasjonen i Norge: Terje Olsson og Øystein Nilsen

Unio: Erik Orskaug og Anne-Margrethe Benæs

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund: Ørnulf Kastet og Nina Skrove Falch

Akademikerne: Tom Erik Aabø og Hanne Jordell

Arbeids- og sosialdepartementet: statsråd Anniken Hauglie, Dag Holen, Morten Søndergaard Henningsen, Knut Melheim, Pernille Krohn, Thea Rikter-Svendsen, Nina Kraugerud Ertzaas og Atle Bjørnstad

Finansdepartementet: statssekretær Geir Olsen og Siri Wingard

På vegne av *Pensjonistforbundet, SAKO, og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)* la Jan Davidsen i møtet 20. mai 2019 fram følgende:

1. Organisasjonene er motstander av at løpende pensjon reguleres lavere enn lønnsveksten. Vårt primære krav er at den automatiske underreguleringen på 0,75 prosent oppheves, og at regulering av pensjon og uføretrygd under utbetaling skal være gjenstand for forhandlinger med en ramme om lag på linje med lønnsveksten. Slik kan vi bedre pensjonistenes kjøpekraft, samtidig som vi sikrer at oppgjørene får en sosial profil med rettferdig fordeling, fattigdomsbekjempelse og likestilling.

Dagens reguleringsbestemmelse med et fratrekk på 0,75 prosent på løpende pensjon, har medført tapt kjøpekraft de siste fire årene. Dersom regjeringen ikke vil imøtekomme våre krav, risikerer vi å få et femte år på rad uten økning i kjøpekraften til pensjonistene. Vi forventer at regjeringen tar denne situasjonen på alvor, og viser til at det ikke var Stortingets intensjon at løpende pensjon skulle reguleres lavere enn prisveksten da pensjonsreformens reguleringsbestemmelse ble vedtatt.

Det har festet seg et inntrykk av at vi i Norge ikke har råd til å regulere pensjonene i takt med lønnsutviklingen. Dette er feil. Nasjonalinntekten øker stadig. Det er denne vi fordeler mellom stat, kommune, bedriftseiere, arbeidstakere og pensjonister gjennom lønns- og trygdeoppgjøret. Regulering av pensjon dreier seg altså ikke om hva samfunnet har råd til, men om fordelingen av verdiskapingen. Pensjonistene må få ta del i denne på lik linje med andre grupper.

Det eksisterer betydelige kjønnsforskjeller i pensjonsutbetalinger. Kvinners pensjon fra folketrygden er 21 prosent lavere enn menns. Det er 141 900 minstepensjonister, og 86 prosent av disse er kvinner. Ser vi på samlet inntekt i alderdommen, utgjorde kvinners inntekt i 2014 67 prosent av menns. (A.W. Pedersen, foilsett «Disentangling the gender gap in pensions», 2.mai 2016).

Dagens reguleringsmekanisme med en lik prosentvis økning av pensjonene, forsterker kjønnsforskjellene utover alderdommen. Lik prosentvis regulering betyr at pensjonen øker med flere kroner desto høyere pensjonen er. Ved å gjeninnføre forhandlinger i trygdeoppgjøret, kan deler av økningen gis som kronetillegg for å ivareta kjøpekraften til de lave pensjonene og trygdene. Siden kvinner har høyere forventet levealder enn menn og lever flere år som enslig, er det spesielt viktig for kvinners velferd i alderdommen at pensjonen opprettholder verdien utover pensjonisttilværelsen. Vi ber derfor regjeringen vurdere kravet vårt om forhandlingsrett på løpende pensjon ut fra et kjønns- og likestillingsperspektiv.

2. Trygdeoppgjøret må legges frem som egen sak for Stortinget i vårsesjonen etter trygdedrøftingene, og tidligere budsjetteringspraksis må gjeninnføres.

Med Statsbudsjettet 2016 ble det innført en ny budsjetteringspraksis for trygdeoppgjøret. Tidligere ble anslagene på kostnadene budsjettert samlet under posten «Tilfeldige utgifter» under Finansdepartementet. Resultatet av trygdeoppgjøret ble på vårsesjonen lagt frem til behandling av Stortinget gjennom en egen stortingsproposisjon med tilleggsbevilgninger som følge av regulering av grunnbeløpet og pensjoner fra 1.mai.

Begrunnelsen for denne praksisen var at Kapittel 2309 Tilfeldige utgifter skulle «ta høyde for merutgifter som følger av forhandlinger der staten er part (lønnsoppgjøret, trygdeoppgjøret, takstoppgjøret og soldatoppgjøret)» (Prop 1 S Arbeids og sosialdepartementet 2015-2016, side 15).

Fra og med 2016 blir anslagene for utgiftene ført på de enkelte budsjettpostene der kostnaden kommer til å påløpe. Trygdeoppgjøret legges ikke lenger fram til behandling i form av en egen Stortingsproposisjon. Stortinget får kun en orientering om trygdeoppgjøret i en stortingsmelding som legges frem sammen med statsbudsjettet i høstsesjonen.

Organisasjonene krever at tidligere budsjetteringspraksis og stortingsbehandling av trygdeoppgjøret gjeninnføres. Trygdeoppgjøret dreier seg om inntekten til om lag 1,3 millioner pensjonister og uføretrygdede, og det er et viktig demokratisk prinsipp at inntekten deres behandles i Stortinget, og at det er tilrettelagt slik at Stortinget kan gripe inn i trygdeoppgjøret. I forskriften om reguleringen av grunnbeløpet står det at tallgrunnlaget skal drøftes med organisasjonene, og at det skal vurderes om det foreligger særskilte forhold. Det kan være uenighet mellom partene, og i slike tilfeller er det spesielt viktig at Stortinget har mulighet til å gripe inn i trygdeoppgjøret.

3. Uføres alderspensjon må fortsatt skjermes mot levealdersjusteringen

Etter Folketrygdlovens paragraf 19-9 a, skal alderspensjonen til uføretrygdede som er født mellom 1944-1953 skjermes mot virkningen av levealdersjusteringen. Organisasjonene krever at også kullene født i 1954 og senere blir skjermet mot levealdersjusteringen ved overgangen fra uføretrygd til alderspensjon.

På vegne av *Senior Norge* la Knut Chr. Høvik i møtet 20. mai 2019 fram følgende:

Forutsetningen er at pensjonssystemet skal tuftes på forutsigbare og trygge forhold for pensjonistene både når det gjelder opptjening og utbetaling. Pensjonsordningens struktur og innhold må derfor ligge fast over tid. Slik som reguleringen av pensjonssystemet praktiseres i dag er ikke i samsvar med de opprinnelige forutsetningene som ble lagt til grunn da pensjonsreformen ble vedtatt.

Senior Norges prinsipielle syn er at pensjonistene skal ha samme utvikling i sine pensjonsinntekter som de yrkesaktive har i lønnsinntektene. Senior Norges langsiktige mål er at pensjonistene skal følge de yrkesaktives lønnsvekst, slik det var før den nye pensjonsreformen ble innført; jfr. stortingsvedtak nr. 447 av 28. mai 2003). I årets trygdeoppgjør er det regulering av grunnbeløpet og de løpende pensjoner som er i fokus.

Regulering av pensjon under utbetaling

I Stortingets vedtak av 26. mai 2005 i forbindelse med behandlingen av Stortingsmelding nr. 12 (2004-2005) om «Pensjonsreform – trygghet for pensjonene», står det blant annet:

«Etter at pensjonsreformen er trådt i kraft, justeres løpende pensjoner i folketrygden med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Opparbeidede pensjonsrettigheter justeres med lønnsveksten. Garantipensjonen lønnsindekseres justert for utviklingen i levealder.»

Ved behandling av Ot. prop nr. 37 (2008-2009) ble Stortingets vedtak at pensjoner under utbetaling skal reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, og ved at pensjonene reguleres med lønnsveksten, og deretter fratrukket en fast faktor på 0,75 prosent.

I Stortingets behandling av de økonomiske beregningene av virkninger av pensjonsreformen, forutså man og det skulle legges til grunn en årlig reallønnsvekst på 1,5 prosent. Med en fast faktor på 0,75 prosent skulle denne forutsetningen gi en realvekst i utbetalte pensjoner på om lag halvparten av reallønnsveksten. De siste års økonomiske utvikling og realistiske prognoser for de kommende års utvikling i norsk og internasjonal økonomi, viser at forutsetningen om reallønnsvekst ikke lenger er til stede. Dette fører til at pensjoner under utbetaling ikke får den økningen i realverdi som var forutsatt. Selv om dette året er et nulloppgjør er det likevel det femte året på rad uten positiv vekst for pensjonistene. Siden reguleringsregimet startet har flere forhold i norsk og internasjonal økonomi endret seg. Senior Norge mener at når de forutsetningene som reguleringsmodellen er basert på ikke gir den utviklingen i pensjonene som var forutsatt, må modellen eller forutsetningene revideres /justeres.

I og med at regulering av folketrygdens grunnbeløp og alderspensjoner ble lovfestet, ble det ikke lenger behov for en behandling i Stortinget. Dette har etter Senior Norges syn svekket pensjonistenes posisjon i en demokratisk prosess. Senior Norge henstiller derfor på nytt til Regjeringen om å fremme denne problemstillingen for Stortinget.

Senior Norge ber om at underreguleringen bringes til opphør. I påvente av at dette skjer, må reguleringen av løpende pensjoner legges om fra 2019, slik at denne blir gjennomført med gjennomsnittet av et lønns- og prisveksten slik det hele tiden har vært forutsatt og vært Stortingets intensjon. Fratrukket 0,75 prosent har gitt unødvendig store svingninger, og kun bidratt til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen.

Underreguleringen påvirker pensjonistenes totale fremtidige økonomiske utvikling over tid pga. en betydelig akkumulert negativ effekt, og resultatet blir at gapet mellom inntektsutviklingen for pensjonistene og lønnstakerne blir stadig større. Dette står også i et sterkt misforhold til Regjeringens arbeid for et aldersvennlig samfunn som bl.a. innebærer at eldre skal kunne oppleve en trygg økonomisk forutsigbar alderdom.

Senior Norge er skuffet over at dette ikke er blitt fulgt opp av Regjeringen. En slik holdning sender etter Senior Norges syn et sterkt signal fra Regjeringen om at pensjonistene som gruppe fortsatt vil bli diskriminert også på det økonomiske området. Detter er uverdigg i et av verdens rikeste land.

Senior Norge ser med stor bekymring på den negative effekten av den økonomiske forskjellsbehandlingen som skjer i vårt samfunn gjennom avkortningen i pensjonene. Dagens pensjonister har vært med å bygge landet, og den velferden hele Norge i dag kan

nyte godt av. Følgelig er det ikke annet enn rimelig at også pensjonistene skal ha rett til sin del av velferdsutviklingen.

Vi står foran et kommune- og fylkestingsvalg, og Regjeringen må nå vise at den tar pensjonistenes økonomiske situasjon på alvor. Også pensjonistene får stadig økte levekostnader. Mange eldre må kjøpe tjenester de selv i arbeidsfør alder selv kunne utføre. Strømutgiftene, f.eks., er gjenstand for en galopperende økning til nivå vi aldri tidligere har sett i Norge. Bomringer settes opp rundt de store byene med skyhøye passeringskostnader som gir et betydelig innhugg i en for mange allerede sterkt svekket pensjonistøkonomi. Resultatet blir at besteforeldre må begrense å hente/bringe sine barnebarn og således blir avskåret fra samvær med sine barnebarn og å kunne gi verdifull støtte og hjelpe foreldre som er i jobb.

Levetiden øker, og dagens pensjonister er friskere både fysisk og mentalt. De som går av med pensjon i dag har kanskje hele 25 - 30 år igjen å leve; en periode som skal, og må fylles med mening, innhold og aktivitet. Ved den kraftige nedgangen som skjer i kjøpekraft for pensjonistene, føler mange pensjonister stor uforutsigbarhet, og de blir økonomisk utrygge mht. muligheten til å kunne leve og opprettholde et meningsfylt liv i alderdommen. Resultatet blir at mange går inn i ensomhet, isolasjon og utenforskap, med den virkning at offentlige kostnader til pleie og omsorg øker.

Det er også et uttalt mål fra Regjeringen at flest mulig skal kunne bo hjemme lengst mulig. Da må man huske på at det å bo hjemme fordrer at hjemmeboende fortsatt har mange kostnader som ikke faller bort ved oppnådd pensjonsalder. Slike kostnader knytter seg til bl.a. nødvendig vedlikehold av egen bolig som mange rent fysisk ikke selv er i stand til å utføre men må leie inn ressurser for å få utført.

Dersom Regjeringen likevel står fast på nåværende modell, henstiller Senior Norge på det sterkeste Regjeringen om at modellen blir supplert med en klar «sikrings- mekanisme» som vil motvirke lav regulering, og at pensjonisten skal unngå flere år med nedgang i kjøpekraft når lønnstakerne gis oppgang i sin kjøpekraft.

For å oppsummere Senior Norges krav til trygdeoppgjøret for 2019

Senior Norge krever at Regjeringen og Stortinget reverserer vedtaket om underregulering av de offentlige pensjonene med 0,75 prosent. I påvente av at dette skjer krever Senior Norge at myndighetene endrer underreguleringen slik at den modell brukes som Pensjonskommisjonen foreslo.

Vi forventer også at Regjeringen legger frem resultatet av trygdedrøftingene til reell politisk behandling i Stortinget.

På vegne av *Forsvarets seniorforbund (FSF)* la Per Anders Volden i møtet 20. mai 2019 fram følgende:

Forsvarets seniorforbund (FSF) vil påpeke at pensjonssystemet må være tuftet på forutsigbare forhold for opptjening og utbetaling. Pensjonsordningens struktur og innhold må derfor ligge fast over tid. FSF sitt prinsipielle syn er at pensjonistene skal ha samme

utvikling i sine pensjonsinntekter som de yrkesaktive i sine lønnsinntekter. FSF sitt langsiktige mål er at vi skal følge de yrkesaktives lønnsvekst slik det var før den nye pensjonsreformen ble innført, jfr stortingsvedtak nr. 447 av 28. mai 2003. I årets trygdeoppgjør er det regulering av grunnbeløpet og de løpende pensjoner som er i fokus.

Regulering av pensjon under utbetaling

FSF viser til Stortingets vedtak av 26. mai 2005 under behandlingen av St.meld nr 12 (2004-2005) Pensjonsreform – trygghet for pensjonene, der det blant annet står:

«Etter at pensjonsreformen er trådt i kraft justeres løpende pensjoner i folketrygden med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten.

Opparbeidede pensjonsrettigheter justeres med lønnsveksten. Garantipensjonen lønnsindekseres justert for utviklingen i levealder.»

Ved behandling av Ot.prop nr 37 (2008-2009) ble Stortingets vedtak om at pensjoner under utbetaling skal reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, og ved at pensjoner reguleres med lønnsveksten og deretter fratrukket en fast faktor på 0,75 prosent.

I Stortingets behandling av de økonomiske beregningene av virkninger av pensjonsreformen, forutså man en årlig reallønnsvekst på 1,5 prosent. Med en fast faktor på 0,75 prosent skulle denne forutsetningen gi en realvekst i utbetalt pensjon på om lag halvparten av reallønnsveksten. De siste års økonomiske utvikling og realistiske prognoser for de kommende år viser at denne forutsetningen ikke lenger er til stede, noe som innebærer at pensjoner under utbetaling ikke lenger får en økning i realverdi slik som forutsatt. Selv om dette trygdeoppgjøret er et nulloppgjør, er det likevel det femte året på rad uten positiv vekst for pensjonistene. Siden reguleringsregimet startet, har flere forhold i norsk og internasjonal økonomi endret seg. FSF mener at når forutsetningen som reguleringsmodellen er basert på ikke gir den utviklingen i pensjonene som er forutsatt, må modellen eller forutsetningene revideres/justeres.

Ved at regulering av folketrygdens grunnbeløp og alderspensjoner ble lovfestet, ble det ikke lenger behov for en behandling i Stortinget. Dette har etter forbundets syn svekket pensjonistenes posisjon i en demokratisk prosess. FSF henstiller Regjeringen til å fremme denne problemstillingen til Stortinget.

FSF krever at reguleringen av løpende pensjoner legges om fra 2019 slik at denne gjennomføres med gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Dette har hele tiden vært Stortingets intensjon, men dagens operasjonalisering om et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødvendig store svingninger og bidratt til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen. Dersom Regjeringen står fast på denne modellen, henstiller FSF Regjeringen om å supplere modellen med en sikringsmekanisme som vil motvirke særlig lav regulering.

FSF's krav til trygdeoppgjøret for 2019:

FSF krever at alderspensjonene i 2019 reguleres med gjennomsnittet av anslått lønnsvekst på 3,2 prosent og anslått prisvekst på 2,3 prosent. Det vil gi alderspensjonistene en inntekstvekst i 2019 på 2,75 prosent.

Forsvarets seniorforbund forventer at regjeringen legger fram resultatet av tryggedrøftingene til reell politisk behandling i Stortinget.

På vegne av *Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP)* la Torild Ofstad i møtet 20. mai 2019 fram følgende:

Landsforbundet for offentlig pensjonister (LOP) krever **primært** at pensjonistene skal ha samme realutvikling i sine pensjonsinntekter som de yrkesaktive i sine lønnsinntekter. Det betyr at vi krever at løpende pensjoner skal reguleres på årsbasis med samme prosentstøt som snittet av de yrkesaktives lønnsutvikling korrigert med forskjellen mellom forventet og faktisk utvikling de to siste år. LOP vil m.a.o. ha opphevet underreguleringen.

Pensjonistene bør ha samme realutvikling som de yrkesaktive på godt og ondt. Når vi likevel også fremmer et subsidiært krav er det fordi Regjering og Storting i hvert fall må oppfylle sine egne tidligere forpliktelser om de i denne omgang ikke gir oss medhold i vårt primærkrav.

LOP krever primært at løpende alderspensjoner reguleres med 3,2 prosent på årsbasis i 2019. Vi viser i den sammenheng til Revidert Nasjonalbudsjett for 2019.

Subsidiært krever LOP at reguleringen av løpende pensjoner legges om fra 2019 slik at denne gjennomføres med halvparten av lønnsveksten og halvparten av prisveksten. Dette har hele tiden vært Stortingets intensjon, men dagens operasjonalisering med et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødige store svingninger og bidratt til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen.

LOP viser til Innst O nr 67 (2008-2009) der det klart framgår at «gjennomsnittet av lønns- og prisvekst gjennomføres ved at» en nytter en fradragsfaktor på 0,75 prosent. Til grunn for faktoren 0,75 prosent, var en gjennomsnittlig reallønnsvekst på 1,5 prosent for de yrkesaktive, jf. OT prp. 37(2008-2009).

På tross av tre gode år 2011-2013 viser departementets egne tall i Stortingsmelding nr. 5 (2018-2019) at gjennomsnittlig realvekst for de yrkesaktive i perioden 2011-2019 var på 1,2 prosent, altså 0,3 prosentpoeng lavere enn forutsetningen på 1,5 prosent. Denne meldingen ble lagt fram oktober 2018. Etter det er det kommet reviderte tall for 2018 og 2019. Basert på regnskapstall for 2018 samt revidert budsjetts anslag for 2019, blir gjennomsnittlig realvekst for de yrkesaktive i perioden 2011-2019 på 1,06 prosentpoeng, altså 0,44 prosentpoeng lavere enn forutsetningen på 1,5 prosent. *Forutsetningene for at faktoren på 0,75 prosent er en gjennomføringsmetode for å oppnå gjennomsnittet av lønns- og prisvekst for de yrkesaktive er med andre ord brutt.*

LOP legger til grunn en prisvekst på 2,3 prosent på årsbasis for 2019. Vi viser i den sammenheng til Revidert Nasjonalbudsjett for 2019.

For 2019 vil fradragsfaktoren gi i størrelsesorden 0,3 prosentpoeng lavere vekst i løpende pensjoner enn gjennomsnittet.

LOP krever subsidiært at løpende alderspensjoner reguleres med 2,75 prosent på årsbasis i 2019.

Uføre

LOP krever at regjeringen og Stortinget står ved sine tidligere uttalelser om at de uføre må skjermes for levealdersjustering ved overgang til alderspensjon hvis de yrkesaktive kompenserer for levealdersjusteringen ved å stå lenger i arbeid, noe bl.a. AFP-evalueringen har vist.

Stortingsbehandling

Erfaringene fra omleggingen av budsjettpraksis og stortingsbehandling etter omleggingen i 2016 er for pensjonistene dårlige. Et oppgjør som omhandler ca. 1,2 millioner pensjonister blir først lagt fram for Stortinget i form av stortingsmelding ett halvt år etter at oppjøret er ferdig. Stortinget har derved ingen reell mulighet til eventuelt å korrigere Regjeringens beslutning, jf. blant annet at fradragfaktoren på 0,75 prosent er brudd på stortingets egne forutsetninger.

LOP krever at regjeringen legger fram resultatet av trygdedrøftingene til reell politisk behandling i Stortinget.

På vegne av *Unio, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) og Landsorganisasjonen i Norge (LO)* la Erik Orskaug i møtet 20. mai 2019 fram følgende:

Organisasjonene Unio, FFO og LO krever at reguleringen av løpende pensjoner legges om fra 2019 slik at denne gjennomføres med halvparten av lønnsveksten og halvparten av prisveksten. Dette har hele tiden vært Stortingets intensjon. Dagens reguleringsregime med et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødige store svingninger, tapene for alderspensjonistene har vært store de siste årene noe som også har bidratt til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen.

Organisasjonene Unio, FFO og LO krever på denne bakgrunn at alderspensjonene i 2019 reguleres med gjennomsnittet av anslått lønnsvekst på 3,2 prosent og anslått prisvekst på 2,3 prosent. Det vil isolert sett gi alderspensjonistene halvparten av den realinntektsøkningen som lønnstakerne forventes å få.

Organisasjonene Unio, FFO og LO krever at regjeringen og Stortinget står ved sine tidligere uttalelser om at de uføre må skjermes for levealdersjustering ved overgang til alderspensjon hvis de yrkesaktive kompenserer for levealdersjusteringen ved å stå lenger i arbeid, noe bl.a. AFP-evalueringen har vist.

Organisasjonene Unio, FFO og LO krever at regjeringen legger fram trygdeoppgjøret til reell behandling i Stortinget før sommeren.

På vegne av *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund* la Ørnulf Kastet i møtet 20. mai 2019 fram følgende:

YS støtter fremdeles opp under de prinsipper som er etablert i pensjonsreformen. Vi har lagt til grunn at det gjeldende regelverk der pensjonene reguleres med lønnsvekst minus

0,75 % vil gi en regulering av pensjonene som over tid vil være midt mellom lønns og prisvekst slik det var forutsatt i pensjonsreformen.

De senere år har reallønnsveksten vært lavere enn 1,5 %. Pensjonistene har da fått en dårligere inntektsutvikling enn forutsatt flere år på rad. YS mener dette er uheldig.

Dersom pensjonistene over tid får en annen og dårligere inntektsutvikling enn forutsatt vil det kunne svekke oppslutningen om pensjonsreformen og være meget uheldig.

Vi mener derfor det bør vurderes å endre systemet slik at man i fremtiden treffer bedre målsetningen om at pensjonistene skal ha en inntektsutvikling som ligger midt mellom lønns og prisvekst.

På vegne av *Akademikerne* la Tom Erik Aabø i møtet 20. mai 2019 fram følgende:

Akademikerne mener reguleringen av løpende pensjoner må endres til gjennomsnittet av lønns- og prisveksten. En slik endring vil på ingen måte utfordre pensjonsreformen. Vi ber regjeringen igangsette nødvendig arbeid med sikte på lovendring.

Akademikerne støtter pensjonsreformens intensjon om at pensjon under utbetaling får en kjøpekraftsutvikling i tråd med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten slik Stortinget opprinnelig gjorde vedtak om.

Vår bekymring er knyttet til hvordan dette er løst. Det tas ikke hensyn til prisveksten, men gjøres et fratrekk på 0,75 pst. fra lønnsveksten. For at den valgte løsningen skal gi samme resultat som intensjonen, må reallønnsveksten være i overkant av 1,5 pst. årlig.

Vi må helt tilbake til 2013 for å finne det siste året forutsetningen om reallønnsvekst viste seg å holde. Konsekvensen er for lav regulering av løpende pensjoner, og klart under det som er intensjonen. Selv om det nå går godt i norsk økonomi og økonomien forventes å vokse klart over trend i 2019, siktes det mot en reallønnsvekst på om lag halvparten av det som skulle være normalen når enigheten sentralt mellom NHO og LO legges til grunn. Og Regjeringen stadfester dette lønnsanslaget i revidert nasjonalbudsjett.

Det er selvfølgelig stor usikkerhet om hva som vil være det langsiktige nivået på reallønnsveksten og dermed om det vil oppstå systematiske avvik fra det som er intendert med reguleringen. Allikevel mener vi reguleringen av løpende pensjoner må endres.

Dersom forutsetningen om reallønnsvekst på 1,5 pst. viser seg å holde på lang sikt vil regulering med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten ikke gi økte utgifter til regulering av pensjoner. Det vil imidlertid bli høyere regulering ved lav lønnsvekst, som motsvares av lavere regulering ved høy lønnsvekst. Vi mener dette er egenskaper som er å foretrekke sammenliknet med dagens praksis som har gitt betydelige svingninger. I tillegg er gjennomsnittsregulering robust for langsiktige avvik fra forutsatt reallønnsvekst.

*

Trygdeoppgjøret 2019 er gjennomført i henhold til gjeldende regler for regulering av grunnbeløpet og pensjoner, jf. forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, jf. folketrygdloven §§ 1-4, 19-14 og 20-18.

I møtet 21. mai 2019 redegjorde arbeids- og sosialministeren for tallgrunnlaget for regulering av pensjonene fra 1. mai 2019.

Etter møter 20. og 21. mai 2019 legges følgende til grunn for reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra 1. mai 2019:

- at forventet lønnsvekst i inneværende år er 3,2 prosent, slik det fremkommer i revidert nasjonalbudsjett
- at faktisk lønnsvekst for 2018 foreløpig er beregnet til 2,8 prosent, slik at det ikke foreligger noe avvik ett år tilbake i tid.
- at faktisk lønnsvekst for 2017 fortsatt er anslått til 2,3 prosent, slik at det ikke foreligger noe avvik to år tilbake i tid.

Protokolltilførsel fra LO, Unio og FFO

LO, Unio og FFO viser til at regjeringen i trygdeoppgjøret 2019 har avvist pensjonistorganisasjonenes, funksjonshemmedes organisasjoner og arbeidstakerorganisasjonenes krav. Regjeringen er dermed ansvarlig for at alderspensjonene i 2019 får en ubetydelig realinntektsøkning. Dette kommer etter fire år med realinntektsnedgang.

Organisasjonene viser videre til at regjeringen ikke vil imøtekomme kravet om at reguleringen av løpende pensjoner legges om fra 2019 til et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Dagens regulering med et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødige store svingninger. Organisasjonene mener dagens regulering bidrar til å svekke oppslutningen om Pensjonsreformen.

LO, Unio og FFO viser også til kravet om at regjeringen må legge fram trygdeoppgjøret til reell behandling i Stortinget før sommeren slik opposisjonen på Stortinget også har krevd.

Protokolltilførsel fra Forsvarets seniorforbund og Senior Norge

Forsvarets seniorforbund (FSF) og Senior Norge er skuffet over Regjeringens holdninger til dokumenterte avvik i forutsetningene for pensjonsreformens intensjoner. Selv om dette er et nulloppløp er dette det femte året på rad uten positiv vekst for pensjonistene. Siden reguleringsregimet startet har flere forhold i norsk og internasjonal økonomi endret seg.

Den lovfestede reguleringsordningen for pensjoner under utbetaling som beskriver at lønnsveksten tillegges og deretter fratrekkes en fast faktor på 0,75 prosent, bygger på en forutsetning om en reallønnsvekst på 1,5 prosent. De siste års økonomiske utvikling og

realistiske prognoser for de kommende år viser at denne forutsetningen ikke lenger er til stede, noe som innebærer at pensjoner under utbetaling ikke lenger får en økning i realverdi slik som forutsatt. Dette har FSF og Senior Norge påpekt gjentatte ganger og vi ser med stor bekymring på den negative effekten av den økonomiske forskjellsbehandlingen som skjer gjennom avkortning i pensjonene. FSF og Senior Norge fremsatte derfor krav om at reguleringen også i 2019 skulle baseres på Stortingets vedtak fra 26. mai 2005 hvor det blant annet fremgår:

«Etter at pensjonsreformen er trådt i kraft justeres løpende pensjoner i folketrygden med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Opparbeidede pensjonsrettigheter justeres med lønnsveksten. Garantipensjonen lønnsindekseres justert for utviklingen i levealder.»

Med en reallønnsvekst på under 1,5 prosent oppfylles ikke forutsetningen om realvekst i pensjonene på minst 0,75 prosent. Når reallønnsveksten er lavere enn 0,75 prosent får pensjonistene en negativ kjøpekraftsutvikling. Dagens regulering med et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødige store svingninger og bidrar til å svekke oppslutningen om Pensjonsreformen. Å regulere pensjoner under utbetaling med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten vil gi en jevnere utvikling i pensjonistenes kjøpekraft enn å regulere med lønnsveksten fratrukket en fast faktor. Det vil også gi minst risiko for negativ realinntekstutvikling.

Årets trygdeoppgjør er gjennomført iht lov og forskrift, men uten at forutsetningen som disse bestemmelser legger til grunn blir vurdert. Forsvarets seniorforbund og Senior Norge vil henstille til Regjeringen om å fremme en sak til Stortinget for reell politisk behandling vedrørende de forutsetninger om reallønnsvekst som ble lagt til grunn ved behandlingen av Ot.prp nr 37 (2008 -2009). Forsvarets seniorforbund og Senior Norge legger prinsipielt til grunn at ordninger/systemer/beslutninger/vedtak som baseres på bestemte forutsetninger må underlegges nye vurderinger når forutsetningene endres eller faller bort.

Protokolltilførsel fra Landsforbundet for offentlige pensjonister

LOP viser til sitt primære og subsidiære krav. For 6te året på rad reguleres alderspensjonene lavere enn pensjonsreformens gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst. LOP forventer at regjering og storting i allefall følger opp pensjonsreformen om vårt primære krav ikke blir imøtekommet. På denne bakgrunn er LOP i tvil om å undertegne protokollen, men velger det likevel fordi det ser ut til at reguleringen denne gang ikke gir negativ realinntekt.

Protokolltilførsel fra Akademikerne

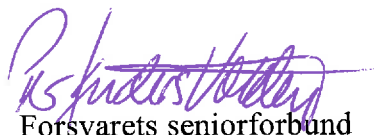
Akademikerne viser til at reguleringen av løpende pensjoner har vært lavere enn intensjonen hvert år etter 2013 og mener reguleringen av pensjoner under utbetaling må endres til gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, som det er redegjort for i det vi har lagt fram i drøftingene.

Oslo, 21. mai 2019

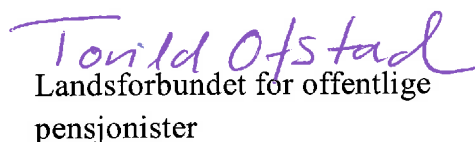
Pensjonistforbundet

Senior Norge

Forsvarets seniorforbund

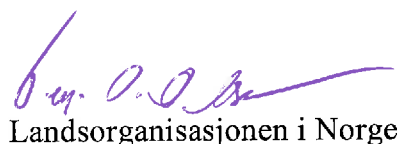

Tonild Ofstad
Landsforbundet for offentlige pensjonister

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner

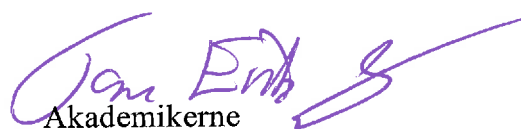
Landsorganisasjonen i Norge

Unio

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Akademikerne

Arbeids- og sosialdepartementet

Tillegg til protokoll fra Pensjonistforbundet og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)

Til tross for fire år på rad med fall i realinntektene til pensjonistene griper ikke regjeringen inn, og resultatet i år er et nulloppgjør. Til sammenligning anslås reallønnsveksten å øke med 0,8 prosent. Pensjonistene får ikke ta del i samme velstandsutvikling som samfunnet for øvrig, og det er et system vi ikke aksepterer. En gjennomsnittlig alderspensjon fra folketrygden har de siste fem årene blitt redusert med 30 000 kroner sammenlignet med om pensjonene hadde blitt regulert med prisveksten. Det var aldri intensjonen med pensjonsreformen at pensjonene skulle øke mindre enn prisveksten. Formålet var at pensjonistene skulle få gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, noe som ville gitt en betydelig høyere regulering de siste 5 årene. Ved årets lønnsoppgjør ble det gitt lavlønnstillegg for enkelte lønnstakere. Mange med uføretrygd

har lavere inntekt enn lønnstakere som fikk lavlønnstillegg, dette blir ikke hensynstatt med dagens trygdeoppgjør. Dette viser at nåværende reguleringsmetode har feilet. Det er et fastlåst system som kolliderer i møte med den økonomiske virkeligheten. Vi krever derfor at det gjeninnføres forhandlinger innenfor rammen av pensjonsreguleringen slik det var før pensjonsreformen trådte i kraft.

